

Mirušā pēdējā apstāšanās vieta – morgs

Egita Terēze Jonāne

Raksta ideja tapa, uzzinot skumīgu šīs vasaras stāstu, kas notika kādā mazpilsētā tepat Latgalē. Pārtrūkstot elektrības padevei, dažas dienas nedarbojās saldētava, kurā atradās miris cilvēks. Karstums darīja savu, tāpēc bērū dienā neviens nesaņēmas drosmi atvērt zārku.

Morgs ir pēdējā apstāšanās vieta mirušajam. Vai Latgalē šis pakalpojums atbilst 21. gadsimta un normatīvo aktu prasībām – to pētīja "Vietējā Latgales Avīze", aptaujājot apbedīšanas pakalpojuma sniedzējus, valsts un pašvaldības amatpersonas.

Preiļos remontēs vienīgo morgu

Ilustratīvs foto

Preiļu slimnīca augustā aizvērs morgu, jo notiks remontdarbi. Šī morga ilglaicīgais nomnieks pašvaldības uzņēmums «Preiļu saimnieks» uzlabo kapliču, kas pieder Preiļu novada pašvaldībai, lai arī turpmāk sniegtu apbedīšanas pakalpojumus, tostarp mirušā sanitāro apkopi. Tikmēr apbedīšanas uzņēmēji diskutē ar pašvaldību, vai «Preiļu saimnieks» sniegs šo pakalpojumu arī citiem uzņēmējiem – tostarp mirušā sanitāro apkopi – kapličā.

Apbedīšanas biroja «Vītols» pārstāves Sarmīte un Natālija pastāstīja, ka nebija iepriekš brīdinājuma par to, ka Preiļu slimnīcas morgā būs remonts un ka tas būs slēgts no 17. augusta. «Mēs atbalstām morga remontu, jo šobrīd tas neatbilst mūsdienu prasībām. Taču ir grūti saprast, kāpēc par morga remontu informācija parādījās pēdējā brīdī. Ja tik svarīgu informāciju saņemam pēdējā brīdī, tad ir grūti tik īsā laikā atrast jaunu pakalpojumu sniedzēju. Preiļos tāda vairs nav, ir tikai Daugavpils un Rēzekne, bet tas šo pakalpojumu sadārdzinās. Ja mēs projicējam šo problēmu dažus gadus uz priekšu, tad privātajam biznesam jāiet projām no Preiļu novada. Mēs gribam strādāt šajā jomā un savā novadā, tāpēc šobrīd diskutējam ar pašvaldību par morga pakalpojuma pieejamību arī laikā, kad tas būs aizvērts remontam,» teica Sarmīte.

Natālija piebilda, ka, viņuprāt, morgam esot slimnīcas paspārnē, uzlabotos pakalpojuma kvalitāte, proti, būtu noteikts oficiāls cenrādīs; strādātu apmācīts darbinieks, kurš veiktu mirušā sanitāro apkopi; morgā būtu noteikta kārtība, kas jāievēro visiem pakalpojumu saņēmējiem utt.

Viedokli puda arī SIA «Preiļu saimnieks» valdes loceklis Grigorijs Semjonovs. Viņa vadītais uzņēmums bija Preiļu slimnīcas morga nomnieks, turpat morgā strādāja šī uzņēmuma darbinieks, kurš veica mirušā sanitāro apkopi, bet pašu apbedīšanas pakalpojumu uzrauga cits šī uzņēmuma darbinieks – apbedīšanas daļas vadītāja, kuras birojs atrodas Talsu ielā, Preiļos. «Tagad nomas līgums ar Preiļu slimnīcu ir beidzies, un pagarināt to uz ilgāku periodu nebija plānots, jo tajā jāveic remonts (jāsaka, lēmums ir pareizs, morgs neatbilst šodienas prasībām), mums brīvo pašu finanšu līdzekļu šim nolūkam nav, turklāt neesam morga īpašnieks. Par to, ka uz kosmētiskā remonta laiku morgs nesniegs ārpakalpojumus, tie būs pieejami tikai saviem mirušajiem pacientiem, mēs, tāpat kā visi pārējie, uzzinājām pavisam nesen. Tāpēc esam pieņēmuši lēmumu steidzami sākt kapličas telpu, kas atrodas mūsu pārvaldībā, pielāgošanu, lai arī turpmāk spētu sniegt Preiļu iedzīvotājiem visu apbedīšanas pakalpojumu klāstu, tostarp mirušā sanitāro apkopi un gērbšanu. Cerēsim, ka viss izdosies. Kapliča, kā līdz šim, ir un būs pieejama, mūsu iespēju robežās, visiem, tai skaitā privātajiem apbedītājiem, proti, tajā esošā saldētava ļauj uzglabāt nelaiķi vai novietot zārku ar mirušo līdz bērū dienai. Savukārt ar mirušā sanitārās apkopes un gērbšanas pakalpojumu nebija plānots iet plaši sabiedrībā. Šos pakalpojumus primāri bija plānots sniegt tikai mūsu klientiem pēc viņu pieprasījuma, lai paskatītos, kā mums veiksies, jo pirms kaut ko apsolīt, virspirms laikus un kvalitatīvi jāpabeidz telpu pielāgošana. Ja rezultātā nekas neizdosies, paši būs spiesti piesaistīt attiecīgo pakalpojumu no malas. Tāpēc privātajam apbedīšanas kompānijām šādu pakalpojumu nebijām plānojuši piedāvāt,» pastāstīja G. Semjonovs.

Kādam jābūt morga pakalpojumam? Sarmīte atzina, ka tam ir jābūt aprīkotam ar visām komunikācijām, mūsdienīgām saldētavām, ventilāciju utt. Tāpat būtu vēlamas, ka morgs ir slimnīcas piedāvāts pakalpojums, jo slimnīcai jau ir cilvēks, kas ir apmācīts, piemēram, veikt mirušā sanitāro apkopi. Tam būtu jāstrādā 24 h un katru dienu, tāpat norādot laiku, kad var izņemt mirušo.

Grigorijs Semjonovs atbalsta morga pakalpojumu pieejamību Preiļu slimnīcas paspārnē, jo vienam saimniekam ir vieglāk šādu pakalpojumu gan administrēt, gan nodrošināt nepārtrauktību, ņemot vērā to, ka slimnīca strādā 24x7 režīmā. Tāpat, viņaprāt, arī citiem tirgus spēlētājiem – komersantiem būtu jādomā par savu telpu pielāgošanu papildu pakalpojumu sniegšanai (morgs un saldētavas mirušo uzglabāšanai) līdzīgi kā citās pilsētās. «Uzskatu, ka SIA «Preiļu saimnieks» jāsniedz apbedīšanas pakalpojumi arī turpmāk, lai tas cenu ziņā būtu pieejams sabiedrības vidusslānim un lai nepieļautu monopoli,» uzsvēra G. Semjonovs.

Vaicājām SIA «Preiļu slimnīca» par morga darbu un saņēmām šādu atbildi: «Informējam, ka pašlaik notiek plānošanas un projektēšanas darbi. Morga noslodze 2023. gadā – 59 mirušie.»

Komentāru lūdzām arī Preiļu novada pašvaldībai: «Kā ārstniecības iestādei Preiļu slimnīcai ir likumīgs pienākums nodrošināt morga pakalpojumus saviem pacientiem. Tāpēc slimnīca turpinās nodrošināt šos pakalpojumus tikai saviem klientiem. Lai gan SIA «Preiļu saimnieks» vairs nevarēs izmantot slimnīcas telpas, uzņēmums aktīvi meklē alternatīvas. Pašlaik ir apsekota palīgpalīdzība pie Preiļu kapsētas kapličas, un tuvāko divu nedēļu laikā plānots izveidot apstākļus, lai varētu turpināt sniegt mirušo sanitāro apkopi klientu piederīgajiem.»

Rēzeknes slimnīcas morgs

Rēzeknes slimnīcas foto

SIA «Rēzeknes slimnīca» pārstāve Līga Vaičule-Kozlovska iepazīstināja ar šīs slimnīcas Patoloģijas nodaļas, tostarp morga darbu, uzsverot: «Rēzeknes slimnīcas Patoloģijas nodaļa ir viena no modernākajām šāda veida nodaļām reģionā, jo laikā no 2013. līdz 2014. gadam tika īstenoti šīs nodaļas renovācijas darbi. Proti, veikta nodaļas inženierkomunikāciju sistēmu renovācija, kā arī iegādāts mūsdienīgs materiāltehniskais aprīkojums un iekārtas, lai optimizētu un pilnveidotu nodaļas darbu. Nodaļa ir aprīkota ar autopsijas galdiem un darba stacijām ar elektriski regulējamu augstumu, divām mazgāšanas kolonnām un trīs caurplūdes tipa morga ledusskapjiem ar astoņām vietām katrā, kā arī laminārās plūsmas un apgaismošanas iekārtu autopsijas galdam un izmeklējumu procedūras lampu.»

Šobrīd Rēzeknes slimnīcas Patoloģijas nodaļā atrodas pilsētā lielākā izvadīšanas ceremoniju organizēšanai paredzētā atvadu zāle, tās darbinieki nodrošina arī slimnieku morfoloģisko un citoloģisko diagnostiku, tai skaitā operāciju un biopsiju materiāla izmeklēšanu. Patoloģijas nodaļa nodrošina arī dažādus maksas pakalpojumus piederīgajiem (mirušo sanitāri higiēnisko sagatavošanu un apģērbšanu, kosmētisko sagatavošanu, oficiālo dokumentu noformēšanu).

2023. gadā SIA «Rēzeknes slimnīca» Patoloģijas nodaļā (morgā) histoloģisko izmeklējumu skaits – 17 139, autopsiju skaits – 134, kopējais morgā uzglabāto mirušo personu skaits – 922.

VESELĪBAS INSPEKCIJAS SKAIDROJUMS

«**M**orgs ir ārstniecības iestādes struktūrvienība, līdz ar to tā darbības nodrošināšana un uzraudzība notiek atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām. Tie nosaka, ka ārstniecības iestādē jābūt patoloģijas nodaļai ar morgu vai telpām mirušo uzglabāšanai.»

Veselības inspekcijas pārstāve Iveta Balode

VIEDĀS ADMINISTRĀCIJAS UN REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJAS SKAIDROJUMS:

«**P**ašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 2. punkts noteic, ka pašvaldības autonomā funkcija ir gādāt par sanitāro tīrību, tostarp kapsētu izveidošanu un uzturēšanu. No dotā pilnvarojuma izriet, ka katras pašvaldības kompetencē ir ar saistošajiem noteikumiem regulēt tādus jautājumus kā kapsētu ierīkošana, uzturēšana, paplašināšana, kapavietas piešķiršana un citus ar kapsētu izveidošanu un uzturēšanu saistītus aspektus. Vēršam uzmanību, ka no minētās funkcijas neizriet apbedīšanas un ar to saistīto pakalpojumu sniegšana, tostarp mirušā uzglabāšana.»

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai. Ievērojot minēto, pašvaldība apbedīšanas un ar to saistīto pakalpojumu sniegšanā var iesaistīties tikai tad, ja ir ievērots iepriekš minētais regulējums un veikts attiecīgs izvērtējums, kurā konstatēta tirgus nepilnība.»

Sabiedrisko attiecību nodaļa

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Mirušā pēdējā apstāšanās vieta – morgs» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds